

De
Ludis et certaminibus
Graecorum,
Inprimis de Olympiis.

Morgensternio, viro doctissimo, maximeq
 colendo
 D. D. D.

Auctor P. E. Schatz.

Tradit. m. Maio 1825.
 Reimp. ed.

Ες Ἱσθίαν περιέρχοντο Ἴνδοι Ἀχαιοί.
Theoc. Id. xv. 61.

Ludos Graecorum Diligenter cognituros, causas, quibus praecipue adjuvantibus inspiciebantur, quaerendae sunt.

Convenit inter omnes, Deorum cultum maximam ludorum aetatem praebuisse, quibus, praeter honorem, quo quotidie afficiebantur, festi consecrati erant dies, quod praesertim fiebat, si summa in civitatem aut in privatos homines contulerant, ^{beneficia} vel periculum quoddam imminens amoverant, vel conata prospero eventu coronaverant. Aequeum igitur et ^{fas} sanctae obsequii officii ducebant, certa conspiciere tempora, ubi gratiarum persolvendarum officio, sacrificiis, caerimoniis et carminibus decantandis satisfacere.

Tam solemnia inspiciebantur eo consilio, ut Deos aliquid exorarent. Nulla festa celebrata sunt, ad Deos sibi propitios reddendos, et ad alia bona, e.g. valetudinem, liberos etc. precibus impetranda. Etiam fame et aliis calamitatibus facientibus, oracula consulentibus plerumque solemnia inspicui, jubeant, quasi optimam rationem, qua iram Deorum placarent, eosque ad demenda mala, quibus premebantur, commoverent.

Ludi et in memoriam defunctorum habiti sunt, praecipue eorum, qui optime de patria meriti erant, vel pro eadem pugnantes, gloriose vitam amiserant. Ludorum in honorem defunctorum celebratorum exempla occurrunt ap. Homer. Iliad. v. 287-297. in funere Patrocli

et ap. Virg. Aen. v. 109. sq. ubi Aeneas patri imperias
facit. — Hoc in sidulo juvenes gloriae atq. honoris cupi-
di, ad similia comanda non parum incitabantur, tum
excellentium et fortium virorum memoriam non simul
cum morte eorum oblivione deletam, sed pulcherrimis
operibus, statuis parentis etc. prolatam viderent.

Septi etiam dies quasi feriae ad recreationem
requiemq. a laboribus servis atq. operariis dante erant.

Etiam in eo ludorum originem parare possumus,
quod his festis hominum animi amicitiae atq. amo-
ris vinculis artius conjungebantur. Haec jam
Strabo Geogr. II. testatur. Sic intelligi potest, quomodo
urbes exstiterent, et sacrificia publica celebra-
rentur. Nam urbes totaeq. gentes, quum certo
naturalis impetu, tum mutuo comudo impulsae, ad
communica sacrificia et solemnia peragenda con-
veniebant. Quo frequentiores confluebant, eo
major inde redundare soluit utilitas. Haec
solemnia igitur ad res publicas spectasse videntur,
ut nempe conventibus graecorum gentium, per
intervalla peragenda, mutua fides concluderetur
inter Graecos, cum tota Graecia in tam multas
civitates divisu esset, — et ut gloria gentis aleretur
et deliberationibus de communibus rebus locus

3
daretur, quo factum, ut omnium animos amore
copulando, societas stabiliretur et conservaretur.
— Antiquissimis temporibus pauca admodum habuere
festa, posterioribus vero, aucto Deorum numero, etiam
festorum est auctus numerus.

De ludis solemnibus Graeciae

Quatuor erant ludi Graecorum solennes, vel,
ut alii vocant, certamina: Olympica, Pythia,
Nemea, et Isthmia. Etiam haec ad festa sacra
referenda esse videntur, quia in honorem Deorum
celebrata. Alioqui et *ἱεροὶ* ideo dicuntur *ἱεροὶ*
ἢ *ἱεροὶ* *ἱεροὶ* h. e. sacra certamina. *ἱεροὶ* etiam
dicti sunt venerationis causa, qua tota in Graecia
florebant, ita ut ex omnibus ejusdem partibus
incredibilis hominum multitudo certamina specta-
tum conflueret. Sed non cultus solum Deorum
et heroum in his ludis celebrandis respiciebatur, sed
etiam haec tota spectabantur, unde videre licet,
quanti momenti fuerint. Primum plebi, quae jam
inde ab anni tempore ex spectaculis et delectamen-
tis, quae in sensus cadunt, maximam exspectat
voluptatem, religionem jucundiorum reddere

volebant. Scinde inter varias Graeciae gentes,
quae praecipue quatuor nobilissimis ludis intererant,
concordiam et pacem servare studebant. His acco-
dit postea, ut iis, qui in genere optimo valerent,
seu corporis robore excellerent, occasio praebere-
tur, se ostentandi et aemulationem excitandi.

De Certaminibus.

Certabatur autem in his ludis, περὶ ἀλφειῶν, Quin-
quentis, cursu scilicet, disco, saltu, pugilatu sive
caestu, palaestra seu luctu, de quibus ita meminit
Simonides in Epigramate:

Ἴσθια καὶ Πυθια Διοφίων ὁ Πιθωρὸς ἐνίκη
Ἴσθια, ποδοκίβη, δίσκος, ἀλφειά, καὶ ἀστρά.

Haec quinque certaminum genera pentathlo complec-
tebantur. Dissentiunt inter se veteres. Sunt qui caestum,
qui novissimus in usum vocabatur, eo referant, et quamvis,
hoc adsumto, haec certaminum series ἐξ ἀλλοῦ νομι-
nandum fuisset, tamen, quasi longo usu sancita
vox περὶ ἀλφειῶν mansit.

I. Saltus, graece ἄλφια ἐπὶ τῶν ἄλφειων, aliquando
manibus vacuis fiebat, aliquando pondera plumbea
tenebant, quae (cf. Pausan. Eliac. ... V. c. 26.) ἄλφειες
dicebantur, et in ovi speciem circumacta erant.
Habebant ea pondera modo in manibus, ut vires

corporis partium in aequilibrio tenerentur, et salien-
tibus corpus adjuverent, modo supra caput, vel
supra humeros. Terminus a quo salendum erat,
limen, quaece περὶ αὐτὸν δῆτος, et terminus ad quem sa-
liebant, ἑκάστηα vel τὰ ἑκαπύρια; inde sic dicitur,
quod fossa designabatur terminus. Unde proverbium
πρότερον ἢ τὸν τὸν ἑκαπύριον de iis ^{injuris} ~~injuris~~, qui modum
in aliqua re excedunt (ἴσως τὸ ἑκαπύριον καὶ πορεύειν.)
Saltus erat motus sine continuo in sublime,
nullis certis legibus neque imitationibus termi-
natus, quo ipso a saltatione differabat, quippe ^{quae} legi-
bus, numeris et imitatione ulteretur.

II. Cursus, gr. δρόμος, apud veteres Graecos
magno erat in honore. nam pedum celeritas, una
cum corporis robore in antiquissima aetate inter
praecipuas viri fortis virtutes habebatur. Quod
Homerus, Odys. VIII. v. 147. ita expressit:

Ὅτι μὲν γὰρ μείζων κλέος ἀνέρος ὄρεσθαι κεν ἦεν,
ἢ ἔτι πορεύειν καὶ ἑῆσθαι, καὶ χερσὶν ἔχειν.

quo factum, ut etiam ap. Hom. Achilles ποδῶν
ἐκείνων nomine, et ποδὶ κραυγῶν ποροδῶν.
Omnes enim exortationes, quae ad bella recte quae-
renda exercebant homines, valde aestimabantur.

† et hippodromia

Celeritas praecipua militis virtus dicebatur, ~~quae~~ ^{tum}
 et ad subitum impetum et ad celorem receptum pariter
 idonea sit. Cursus peragebatur in stadio. Stadium erat
 centum viginti ~~quinque~~ ^{passuum}, dicitur etiam ~~in~~ ⁱⁿ ~~duos~~.
 Quadrupliis autem generis cursus fuit, si modus cum
 perficiendi respiciatur. Qui semel decurrebant stadium
 CXXV. passuum, ~~sed~~ ^{sed} ~~codicibus~~ ^{codicibus} ~~nominali~~ ^{nominali} ~~sunt~~, ~~dravodopon~~
 autem in cursoris, qui id spatium bis, nempe ita ac redita
 emellebantur, ~~dravodopon~~, qui hoc curriculum pluries
 quam semel percurrerant. Quin etiam ~~Suidas~~ ^{Suidas} ~~et~~ ^{et} ~~Soho~~,
~~leastes~~ ^{ad} ~~Pind.~~ ^{Pind.} ~~Olymp.~~ ^{Olymp.} ~~v.~~ ^{v.} ~~58.~~ ^{58.} hoc spatium faciunt stadium
 nam viginti quatuor, quod duodecies (~~δωδεκήμετρον~~ ^{δωδεκήμετρον} ~~κει~~
~~εἴρη~~) ita ac reditum emellebantur fuerit. In hoc tempore
 genere stadium ~~dravon~~ ^{dravon} nominabatur, ~~δραβον~~ ^{δραβον} ~~vocabantur~~,
 qui armati ~~currerant~~ ^{currerant} ac ~~certabant~~ ^{certabant}. Unde vox emittuntur,
 emissio, carcer, linea, ne pagulum (~~ἀρεβίς~~ ^{ἀρεβίς}, ~~ἄραγγε~~
~~γασπεῖ~~ ^{γασπεῖ}, ~~βυβίς~~) dicitur, circa quod flectuntur inclinatio,
 (~~καρπύς~~ ^{καρπύς}). Ubi autem cessant, finis, meta, termini,
 (~~εἶδος~~ ^{εἶδος}, ~~εἴρη~~ ^{εἴρη}, ~~δωμῆ~~) appellantur. Posterior cursus, qui priorem
 in sequebatur, dicebatur ~~δωμῆ~~ ^{δωμῆ}, ut qui priorem conse-
 quebatur ~~παραδωμῆ~~ ^{παραδωμῆ}, et qui primus omnium metam
 condidit, hinc ut victori dabatur praemium, quod
 graece ~~ἔδωρ~~ ^{ἔδωρ} ~~five~~ ^{five} ~~δωμῆ~~ ^{δωμῆ}, de quo ludorum praefecti
 iudicabant, ~~de~~ ^{de} ~~quibus~~ ^{quibus} ~~infra~~.

III. Discus (gr. ~~δίσκος~~ ^{δίσκος}, ~~ἀπὸ~~ ^{ἀπὸ} ~~τοῦ~~ ^{τοῦ} ~~δίσκου~~ ^{δίσκου}, ~~jaure~~ ^{jaure}, ~~insulto~~ ^{insulto} ~~&~~ [&] ~~δίσκος~~ ^{δίσκος})
 lapides erant rotundi, vel erant laminae lignae fortasse
 et aeneae. Perforatae erant, e medio funiculum habentes,
 quas prensantes ita projiciebant, ut insonarent. Cum vero
 discus ex ferro constabat, ~~βολας~~ ^{βολας} ~~appellabatur~~, de cuius for-
 ma dissentiunt V.D. Qui longissime saum ejaculatus
 erat discum, vel proxime metam, victor erat. Egre-
 gie hujus corporis exercitii studiosi ~~δισκοβόλοι~~ ^{δισκοβόλοι} ~~appel-~~
~~labant~~. Ex testimonio ~~Horatii~~ ^{Horatii} ~~Odyss.~~ ^{Odyss.} ~~v.~~ ^{v.} ~~186.~~ ^{186.} ~~sq.~~ ^{sq.} apparet,
 hoc certaminis genus velatissimum fuisse.

— — — ~~ἀπὸ~~ ^{ἀπὸ} ~~δίσκου~~
~~Μεῖζονα~~ ^{Μεῖζονα} ~~καὶ~~ ^{καὶ} ~~πύκνον~~ ^{πύκνον}, ~~σεβαστερον~~ ^{σεβαστερον}, ~~ὄχι~~ ^{ὄχι} ~~ὀλιγοτρον~~ ^{ὀλιγοτρον}
~~ἔστι~~ ^{ἔστι} ~~δὲ~~ ^{δὲ} ~~δίσκος~~ ^{δίσκος} ~~ἀπὸ~~ ^{ἀπὸ} ~~δίσκου~~ ^{δίσκου}.
~~Τὸν~~ ^{Τὸν} ~~ἐν~~ ^{ἐν} ~~καρπύσῳ~~ ^{καρπύσῳ} ~~ἔστι~~ ^{ἔστι} ~~ὀλιγοτρον~~ ^{ὀλιγοτρον} ~~ἄν~~ ^{ἄν} ~~ἔστι~~ ^{ἔστι} ~~καρπύς~~ ^{καρπύς},
~~Βουβίον~~ ^{Βουβίον} ~~δὲ~~ ^{δὲ} ~~ἀρεβίς~~ — — —

IV. Haec etiam referri potest, quasi species, jaculatio,
 (~~εἶρη~~ ^{εἶρη}). Hoc nomine intelligendum esse videtur omnis, sive
 lapidis sive javali projectio. Tamen duplex genus jacula-
 tionis videtur esse constitutum, unum ~~τοξότης~~ ^{τοξότης}, alterum
~~ἀκοντιστής~~ ^{ἀκοντιστής}. Τοξότης quod attinet, peragebatur ea variis
 modis, vel enim solis amentis (fundis) vel paribus sa-
 gittois etc. ejaculabantur. Ἀκοντιστής sive amento adq.
 arcu efficiebatur, et grandiores sagittas, et plerumq. graves
 palos requirebat. Ad utrumq. exercitationum genus non
~~pariter~~ ^{pariter} requirebantur vires. Habebant autem, qui sic
 exercebantur, terminos ac scopos sibi propofitos, quos modo
 praeterire, modo attingere victoriae gloria corabantur.

Eorum, qui pugnantium primum apus erat, ferire et ictus vitare,
 secundum, ubi jam congressi manus conferebant, invicem
 audere et subvertere adversarium. Qui adversario cedebat,
 manum intendens, victum se profitebatur. Ad certandum vo-
 cati projectis alte brachiis confidunt, caput et os suum
 manibus oppositis, quasi valla praemouent, membraq;
 eorum omnia, priusquam pugna mota est, aut ad vitandum
 ictus caute sunt, aut ad faciendas parata. Interdum
 pugilatores (gr. πρῆκται vel πυγμαῖοι) globulos, οὐραῖας, ex
 corio vel lapide factas, manibus tenebant, quibus
 plagarum quondam augetur. Haec tamen pugilatus
 species, quam οὐρανοποιῖαν vocabant veteres, tantum
 in Gymnasiis in usu fuisse videtur, quasi praeparatio
 ad verum pugilatum, in quo caestibus adhibitis decerta-
 bant. Primum enim nudis brachiis et pugnis certamen
 inibat, dein caestus in usum venisse invenimus.
 Erant caestus loca ex corio crudo bubulo, quae la-
 minis quibusdam interdistinguitis aeneis, manibus et
 brachiis alligabantur circum circa, ut non modo pondere
 aliquo verum etiam soliditate caestibus certantes se
 invicem ferirent. Hi caestus gr. vocantur ἐπίπρῆκτες
 ποῖον, πυγμαῖες, οὐραῖαι, et οὐραῖαι; de quibus conferendum
 Theoc. Id. XXX. v. 3. in Diosc.

Λύκας ἐπίπρῆκτες ἄρα πύλας ποῖον ἐπίπρῆκτες
 et v. 30. ὅτι ἐπίπρῆκτες οὐραῖαι ἐλαστικῶν ποῖον
 Λύκας καὶ καὶ γὰρ κακῶν ἐπίπρῆκτες ἐπίπρῆκτες
 et Hom. Il. v. 634. Δῆκεν ἐπίπρῆκτες ποῖον ἀγρῶν.

Etiam aures certantium testificantur fecerant circulis,
 gr. ἀντιόρδεις, ἀντιόρδεις et ἀντιόρδεις. — Qui caestibus pugna-
 bant, pugiles vocat Cic. Top. Quaes. II. c. 17. Et ipsum certamen
 apud Graecos nullo alio nomine donari videtur quam πυγμαῖες.
 Maxima in hoc certamine ars erat versabatur in vitan-
 dis ictibus adversarii flexione corporis, nec in aere ver-
 berando, quod ita expressit Virg. Aen. v. 497. 19.

Stat gravis Entellus nisus immotus eodem
 Corpore tela modo atque oculis vigilantibus exit.

Offendit dextram impingens Entellus et alte
 Extulit, ille ictum venientem a vertice velox.
 Praevидit, celeriq; elapsas corpore cessit.

Praecipue vero facies adversarii ferienda et foedanda
 erat pugili, unde etiam plagae ab ictu abortae in
 facie vitiosa dicuntur. Cf. Theoc. Idyll. III. v. 110.

ὁ ἀντιόρδεις πύλας
 πύλας οὐραῖαι πύλας ἀντιόρδεις πύλας.

Notandum etiam fuisse apud Veteres pugnae quoddam genus,
 quod οὐρανοποιῖα h. e. umbonalis pugna dicebatur. Ita cer-
 tantes non solum cum umbra manibus contribusq; pugnant,
 verum etiam adversus columnam aut palum, aut murum
 aliquando firmis pedibus pugiles imitabantur; quo exercitationis
 genere Glaucus Carypius athleta ita celebratus est, ut apud
 Graecos ipsi statua fuerit creata habitu formaq; in utroque
 pugnantis, ut refert Paus. in Eliaic. — Huc quoque spectat
 referri illud pugilatus genus, quod οὐρανοποιῖα vocabatur,

ubi certantes, quam gravibus poterant, sepe ferire stude-
bant; neque enim solum contusiones in luctationibus pa-
liebantur, sed saepe etiam a se ad alterius necem vel am-
borum interitum certamen protraherentur; nam id ageba-
tur, uter amborum prior plagis, quas sibi ipse inferebat,
fessus decumberet. Crudele sane spectaculum atq; inhuma-
num.

In usque equestri deniq; seu hippodromia, constituta
quam velocissime circumvehenda erat meta. Fuit qua-
druplex hoc certamen incundi modus. Efficiebatur
enim h, singulis equis, in quibus vehabantur certantes.
Equi q. d. diti sunt κείνους (celeres) vel πρόμακτες,
(qui singulis foenis coercerentur) ἀπὸ τοῦ πρώτου ἑκείνου ἀπὸ τοῦ
ἑκείνου. Praecipue erat ornamentum capitis mulierum,
auro et gemmis interdistinguitum, (χρυσὸν καὶ λίθους
πεποικιλμένους) unde etiam haec vox metaph. r. u. s. u.
patet de aureis habenis equorum, ut ap. Hom. Il. 7, 358.
χρυσάματα ἵππων. cf. Schol. ad Pind. Olymp. V. 15. ubi προ-
μακτικὰ ἀξιοτάτην pro conerito. — Vel 2, bires equis,
quo in eoque genere, simulac ad metam positam perve-
nerint, saltem in alterum equum, iuxta moventem, in-
siliabant. Quod qui faciebant, ἀναδάμαζον diti; si equum
insiliabant, κείνη appellata est; unde ἀπὸ τοῦ κείνου.
Sunt, qui equitem prope metam ab equo desilisse, et
propter eum incurrisse referant. — Vel 3, bigis et qua-

drigis, vel curribus, quibus plures equi juncti erant.
Hinc equi equi modo δίωκτοι, modo ἐνδοπιπτοι modo τετρα-
ωτοι diti. De Clissothene Sicyonensi constat eum potis-
imum fuisse, qui duos equos (δύωτοι) iuxta ~~meta~~ junctos
curru, ceterosq; praecurrentes habenis regeret; qui ἀπὸ
τοῦ τετραωτοι (curru) τετραωτοι, ἐνδοπιπτοι, τετραωτοι appella-
bantur; quorum meminit Eurip. Iphig. in Aul. 213. 14.

ὁ δὲ δίωκτος ποδῶν
ἐνδοπιπτος ἡ τετραωτος
ὁ κείνους ἐκείνου
χρυσάματα ἵππων οὐκ ἔστιν
κείνη δὲ ἀναδάμαζον τοῦ
κείνου ἐκείνου ἀπὸ τοῦ
κείνου, τοῦ δὲ ἐκείνου.

Vel 4, ad vehenda curricula mulis utebantur, et curricula
ita junctam mulis, ἀπὸ τοῦ ῥηδῶν (rhedam) vocabant Graeci.
Scholiast. ad Pind. Olymp. V. 6. Alexander quendam
primum curru mulis juncto hoc certamen in Olympiis
peregisse dicitur narrat. Hujus certaminis generis etiam
Homerus meminit Il. 4. 324.

Ἡ πόδα τῶν ῥηδῶν ἐκείνου τετραωτοι ἀπὸ τοῦ
Maxime vero cavendum erat, ne metas (νίσους) offenderent.
In quibus vitandis et quam velocissime circumvehendis
summa ars versabatur.

Varia adhuc certamina praeter exercitationes,
quas exposui, in his ludis insituebantur. Haec referenda sunt
certamina musica, quibus vera haec vis non tribuebat,

ut tantummodo exercitationes significant, in quibus musices
periti concurrebant, sed veteres ~~et~~ sub hac voce quoque pueri
saltationem, artem grammaticam, quin etiam omnes literas
elegantiores intelligebant. Quod si igitur de ἀγώνων διοικήσει
sermo est, qui προμηθεὺς opponuntur, hoc sive factum est,
ad eas pertinuisse, quidquid corporis exercitationibus non
continere. Sic e.g. Suidas de Herodoto refert, eum ἱστῶν
οἰαζομένων ἰσχυρῶν βιβλῶν III. in Olympiis summo cum applausu
recitasse. —

De Gymnasiis.

Edocebantur autem iuvenes ipsa palaestrica exer-
citia in loco ad ea accommodato, qui vocabatur Gym-
nasium. Ante in his locis certantes iuveni erant
ne nudarentur, post vero consilio decretum, ut nudi
diuinceps omnes exercitarentur, unde et ludus et certamen
Gymnasium dicebatur, quarum corporis exercitationum
nomen postea etiam in ingenui certamina tran-
tulit, quo factum, ut omnium prope artium exerci-
tia Gymnasia spectarentur. Ipsi vero, quorum studium
et industria exercebantur iuvenes, erant Gymnasia
et paedotribae, inter quos tamen discrimen. Gymnasia
enim erat, qui omnes exercitationes probe noscebat,
eosque prociat sanitati et habitui cuiusque expedire iudi-
cabat, diversis hominibus imperabat. Paedotriba
(παῖδοτριβὴς, παιδοτριβή) autem dicebatur, qui eas exer-
citationes, quomodo fieri deberent ac possent, se ipsa
demonstrabat. Hysiarctus praesidebat exercitationibus

9
in pomicibus peragendis, quae praecipue lucta consistebant.
Quibus omnibus praefectus erat Gymnasiarchus seu Pa-
laestrophylax, cuius erat, de legibus, Gymnasio prae-
scriptis, et de morum castitate vigilare.

Si uendi ratio multum ad corpora Athletarum
robusta facienda contulit. Ficus, nucibus et molli caseo
vescibantur, qui cibi omnes adalendum et nutriendum
valde apti. Hinc factum, ut nonnulli athletae vastif-
simi essent corporis, qui habitus praecipue pugilibus
erat acquirendus. hinc adeps et pugil uerba fere eodem
declarantia ap. Terent. Eunuch. act. 2. sc. 3. v. 25. Si qua
est habitior paullo, pugilem esse agunt. Sed etiam in
haudem atq. honorem eorum tradunt scriptores, eos,
spe victoriae futurae, maximos labores summa animi
tranquillitate passos fuisse, ita ut ne ingemiscant
quidem. Cuius rei etiam ita meminuit Horat. de
arte poet. 472.

Qui sudet et aptatam cursu contingere metam,
Nulla tulit fecitque puer, sudavit et alpit,
Affinit Venere et vino.

Luctari cupientes se oleo prius ungebant (ἀλείψαντες)
postea luctabantur. hinc maxime usitata erat luctatoribus
et Pancratiastis, eo consilio ut membra mollia et lubrica
fierent, et nervi firmarentur. Qui ad unguenda athletarum
corpora adhibebantur ἑδίδωκεν et ἐκκαθάρσει, et cubile ubi
ungebantur, ἐκκαθάρσει, dicti. Oleo inuncti pulvere ad-
spargebantur, qui pelectatus et κορυμπίου h.e. loco, ubi pulvis

affervabatur. Fiebat haec impressio, (gr. ἀπὸ τοῦ ἀσπίου) postquam oleo corpus unxerant, ut melius pulvis intus vereretur, eoque indueretur cutis; nam sic eo facilius adversarius capi poterat. Habemus autem ap. Ovid. Met. II. 35. locum classicum, huius spectantem, de luctu antiquissima omnium certaminum, ubi Hercules cum Acheloo pugna refertur:

Ille cavis hausto me spargit pulvere palmis
Inq. vicem pulvae jactu flavescit arena

Certe quidem haec adpressio tam necessaria erat ad pugnam, ut de iis, qui sine pugna palmam valere, nimirum, si nemo cum iis manus conferere ausus est, dicerent, eos ἀκόρη, sine pulvere vicisse.

Haecenas quidquid de Athleticis didi, maxima parte ad praeparationem pertinet, quae cum in sinu instillabatur, ut in ludis Olympicis, aliisque solemnibus de palma decertarent. — Teniam certandi impetratus, semel miliam moresque suos examinanda offerre debuit, apud Graecos haec ob rem confutatos, qui idem fere significant Ἐδδοδίκαι, Ἀδδοδίκαι et Ἀπποδίκαι dictos, qui idem fere significant. Eorum erat, νεγιάτορ ἀέθλων ἀγῶν κούρορ) fervare et iudicium obtreclatione et malevolentia liberatum fore. Βραβείον dicebantur de praemiis (βραβείον) victoribus impertiendis. Hoc Ἄβυρῶνα velutissima et jam apud Rom. usitata, eorum ferententem respicit. — Certabatur nomen patria, et pugnae genus, qua excellere volebant, proposita

*) Pind. Nymph. 3. 37.

tenda erant, quae tum in altum referebantur, Ἀσπίου, γαυραῖος dictum. Unde liquet, quid sibi velit tacitio: ἀπὸ γαυραῖος Ἀσπίου, Ἄσπια etc. Pro γαυραῖος rursus de iis usque dicebatur, qui victores in alium libellum inferebantur.

Praemia varii erant generis; de quibus certamina in universum ἀγῶνς ἀπποδίκαι appellabantur. Praemia Graecorum certamina ἀγῶνς ἀπποδίκαι erant, hoc h. e. praemium ex auro vel argento erat. Jam apud Stomerum Pl. 4. 259. Achilles, velantibus, qui in ludis funebribus in honorem Patrocli inspidatis, vicent, praemia dat

ἀπποδίκαι α, ἀπποδίκαι α
Ἰαυροὺς ἀπποδίκαι α, ἀπποδίκαι α, ἀπποδίκαι α
Ἰαυροὺς ἀπποδίκαι α, ἀπποδίκαι α, ἀπποδίκαι α

Erant varii haec praemia prelii, et pro variis certaminibus dividebantur. Quatuor vero huiusmodi solemniter Graeciae praeceteris ἀγῶνς ἀπποδίκαι erant, nimirum cum praemia coronis constarent. In Olympicis quidem ex oleastro, in Pythiis ex pinu, in Nemeis ex apio connexa corona, et in Pythiis mala Deo consecrata victoribus erant proposita, quod in seplato Archias Anthol. I. 1. Epigr. I.

Ἄσπια δὲ τῶν κούρορ, ἀπποδίκαι, ἀπποδίκαι.
Antiqua quoque fuit consuetudo ut omnes victores,

ubique essent, palmam manibus gestarent.
 Qui pluries uno eodem die vicerat, plures acce-
 pit coronas et palmas, et παρδοξος seu παρδοξοφύτης
 nominabatur. Variis privilegiis atq; honoribus
 fruebantur victores in patriam rediētes, qualia
 sunt: παρδοξία, prima sedes in ludis et theatris,
 ἀνάξεια, immunitas a publicis vectigalibus, et pu-
 blicis sumptibus per omnem vitam sustentabantur.
 Magnus erat honor, quem his omnibus sortiti sunt
 Athletae, sumus autem carminibus celebrari.

De Olympiis.

Multa sane habebat Graecia, quae vel specta-
 rantur vel audiebantur cum admiratione, sed
 omnium accuratissime Divinitus religione imbutis
 animis olympici ludi celebrati sunt. Nomen datur
 a Jove Olympio, cuius in honorem habiti sunt, et
 cui Nisae vel Olympiae, templum magnificentissimum fa-
 cratum erat. Quod ita testatur Pindar. Olymp. III.

Ἄλλ' ἔ' ἑσόντε, τῶν Πόδας
 Ἐδὸς Ὀλυμπίου νέμων
 Ἄδδων τε ἑσόντων -

Ante id oppidum locus jacebat, oleastris confectus,
 (gr. Πύδος Πινδ. Olymp. I. 55.) in quo stadium erat,
 et hippodromus, Poptaneum statuarumq; multitudo,
 quae in honorem victorum positaerant. Pene
 confluit autem Aepheus ex Arcadia in Mare ~~Adriaticum~~
~~eam~~ se effundens. Nulla harum ^{opportunitatum} ~~opportunitatum~~
 ratione habita, tamen solennes ludi maximis
 cum molestiis ibi peragebantur. Nam populus magna
^{celebritate} ~~in profectum~~ ad eos spectandos conveniebat, nec sine
 molestia ob istam ^{celebritatem} ~~profectum~~, quam solis plerumq;
 ardor augebat, eis intererat. Sicut ille Chius
 ap. Aelian. Var. Hist. XIV. c. 18. ferro ira incensus: non
 in profectum te detrudam, dicit, sed Olympiam
 ducam, existimans, multo durius esse supplicium,
 si ludos spectans a solis radiis coqueretur, quam
 si ad molendum deceretur. Licet ludi Olympici
 molestissimi essent, tamen magno in honore
 erant; nam confluebant ad hanc celebritatem
 non solum omnis Graecia, sed etiam exterae
 nationes Aegypti, Libyae, Siciliae. Sic Hiero
 Rex Syracusanorum (in Sicilia) vicis equo
 κέρων, ut patet ex Πινδ. Olymp. P. I.

Hinc et *παρρησιας* vocabantur hi ludii, et Olympia
παρρησιας *χρῆσις* dicitur ap. Pind. Olymp. O. II. 103.

Rerum scriptores non sibi constant,
quem horum ludiorum auctorem fuisse tradunt,
quippe qui, ut opinor, a pluribus inflauraban-
tur, priusquam certo annorum intervallo
celebrarentur. — Communissima est sententia,
haec certamina instituta fuisse ab Hercule,
Alcmenae et Iovis filio, in honorem patris,
ujus rei ita meminit Pind. O. O. II. 4.

Ἡνὲν Πῆρα παρ Διός.

Ἐκ Παιονίας δ' ἔσα-

σαν Ἡστιάδης;

Ἠρόδωτος ἰστορεῖ.

Q. Schol. ad h. l. Res ita narratur. Hercules
defraudatus mercede, quam ei dare promiserat
Augias, rex Elidis, pro eo, quod stabulum ejus
repurgaverat, bello confecto, Augiam impe-
rio privavit, et magna praeda parva in
Elide certamina instituit, in honorem Iovis
Olympici. Hercules in ludis, qui primi ede-
bantur, in omnibus certaminibus victor
essisse traditur, nisi in Lucta. Ex ist

12
qui aderant, nemo manus cum illo washerere au-
debat. Tum Jupiter, humana facie indutus, in
arenam descendit, in quo certamine, cum in neutram
indinaret, uterq; victoriam sibi vindicabat,
donec filio se aperiret Jupiter, unde Hercules
παρρησιας dicitur.

Pausanias verum in Eliae. prior. V. 7. ludus
olympicus ita initium cepisse refert. Iovem,
reversum natum, Rhea, mater ejus. Idaeis Daely-
lis educandum commisit. Hi Daelyli, quingee
fuerunt fratres, Hercules, Paoneus, Epimedes,
Iasius atq; Ida, veterem in cretensi monte Ida
relinquentes sedem, in Elidem venerunt, ubi
haec solemnia instituerunt. Hercules natum ma-
ximus, victores corona oleagina ornavit, quam
Oleam ab Isthro et Hyperboreis in Ioniae litem
deportasse dicitur idem. Pindarus autem in Epini-
cio Theronis, O. O. III. , Amphitryoniadem
i. e. Herculem, Amphitryonis et Alcmenae filium
(qui idem et Iovis et Alcmenae filius dicitur) hoc
fuisse meminit,

Ἡρώδης ἰστορεῖ, ὅτι οὐδὲν

ἦν αὐτῷ κἀμὰ ἐν Παιονίας παρ-

καρποα κρονον εδαιας τας ποτα
Iszov ino chraas napar ewalkiv
Kuzinovariades

Μηνα των οβδουαρια κιδδισορ ετδωρ.

Sed Pindarus licentia poetica utitur, nec satis accuratus est in narrandis rebus, Pausaniae igitur magis credendum. Sunt etiam, qui alii alio modo horum ludorum primordium narrent. Strabo, haec omnia respiciens, Aeolos, ex bello trojano reversos, Aeolo dicit cum Heraclidis Elidem cepisse, et Olympia ludos esse, vel certe ausisse, refert, adducens Homerum, si qua tantum autoritate ante bellum trojanum fuissent, eorum mentionem fecisse.

Sicut auctores inter se diffideant, hoc tamen exploratum habemus, intermissos hos ludos dein ab Iphilo vel Iphilo, Herculis filio, qui a eodem tempore vixit cum Lyurgo, institutos esse, ex quo anno (vicesimo octavo quarto a. Ch. n.) perpetuo continuabantur. Demum inde a Croeto, Eleo (anno septingentesimo septuagesimo sexto) series annorum Olympicorum constanter supputari coepit. ~~Scit~~

Sunt, qui credant, haec solemnia quarto vel quinto quoque anno celebrata fuisse. Sed neutra harum computationum satis accurate. Predebant enim singulis quinquenniis h. e. mense quinquagesimo, quinti anni secundo. Durabant ab undecimo usque ad decimum quintum diem mensis Ekxropaiwros, qui partim Junio, partim Julio respondet.

Victoris insigne (παρεια κιδδισορ) in quovis certamine illic erat corona ex olea (gr. koros) quod praemium jam ab Hercule propositum erat. Erat haec olea in Pantheo, quae e contrariis se habet ipsa natura ceterarum olivarum. Demisit enim ramos, tanquam myrtus, conficiendis coronis accommodatos, unde et koridiseiros vocabatur. Proposita erat magna poena si quis illam attigerit. Ex ea enim arbore solenne erat victoribus coronam decerpere. Vile huiusmodi praemium, de quo contendebant, electum, ut virtus et gloria potius respiceretur, quam lucrum.

Ceram horum ludorum per tempus

quoddam Pifaci habebant, ut plurimum vero Elei.
Usque ad quinquagesimam Olympiadem, ab uno
tantum sumae res administrabantur, tum duo
eligerantur. Ceterum hic numerus miram subinde
diversis temporibus varietatem sortitus est.
Inde ab centesima sexta Olympiade, decem ludorum
praefecti constituti sunt, quorum numerus etiam
Hadriano imperante idem erat. Hi ludorum ma-
gistri Ἐλλοροδικαὶ appellabantur, et in loco
Ἐλλοροδικῶν vocato conveniebant. Decebat
etiam his iudicibus corona, quae penes eos repo-
sita erat, usquedum, absolute certamine et
examine ac iudicio peracto, imponeretur victo-
tori, qui Ἀγροκορικός dicebatur. Istos iudices
nudos oportebat ludis interesse, asserit Pausanias.
Qui hic decertare cupiebat, nomen suum dabat
apud Ἐλλοροδικῶν, quorum tum erat curare,
ut per decem menses ante se exerceant, et in
omnibus, quae observanda erant, instruerentur
a loquum custodibus (Graece νομοφύλακες.) Per
horum quidem menses haec Progymnastica

14
levioribus certaminibus consistebant; decimo rerum
gravioribus et integris. — Erat Gymnasium in Elide
in quo Athletas, priusquam in arenam descende-
rent, omnia facere institutum erat, quae ante
certamen fieri mos ritusque majorum postulabat
i. e. τῆσδε πυρᾶ ἄρτο. Haec Pausanias refert, ex quo
etiam apparet, certaturas se abstinentes ab omni-
bus, quae scilicet eos in agonibus impedire possent.
Abstinebant enim a delicatis cibis, et certo ac ne-
cessario solum victu utebantur. Siquis regitus
ad ludos admitti voluit, prius apud statuam Iovis
ἐσθίων firmare debuit iurejurando, se decem menses
in ludicram exercitationem propositi certaminis
consumpsisse. Ingenuus tantum et omnis labis ex-
pers in his de victoria contendere soluit; nec
ulli, qui non ad tempus lege constitutum nomen
suum dedisset, licitum erat de praemio contendere;
nec palmam tulit, qui clam intro ^{isset} ~~erat~~, etiamsi
vicerit.

Ad promovendam turbam et cohibendas seditiones
in sacris certaminibus publici ministri adhibebantur.
Sic hi ab Eleis Ἀδύρται, qui alias Ἐσπδοῦχοι, ἔσπδο-
κόχοι, ματαγοκόχοι, victores dicuntur, quibus praes
erat Ἀδύρταρχος.
Primis temporibus his ludis interesse mulie-

ribus non licitum erat, ut legimus ap. Paus. De sacro
foeminas deponere lex Eleorum iussit, quae ad Olympi-
cos ludos penetrasse deprehensa fuerint. Nec
deprehensam esse ullam perhibent praeter unam
Callipateram, quae ex exortationum se magistrum
simulans, Pheidonum filium certamen deduxerat.
Omni tamen crimine liberata, ratione habita gloriae
patris, fratris et filii, qui omnes ex Olympiis victores
abierant. Postea vero etiam mulieres spectandi causa
adpue, ut patet ex Schol. Pind. in proem. Olymp. 7.
quod primum licitum erat Anistopaterae, sorori
Diagorae, qui pugilatu vicerat. At dein etiam mu-
lieres istud certasse et praemia reportasse vidimus
ex Pausan.

Ordo, quem sibi succedendo certaturi obser-
vabant, sorte eveniebat, nec omnino quidquam aeque
carebatur, quam nequid perturbaretur. In urnam ar-
genteam, Kadax dictam, globuli iuniebantur,
quibus binis eadem littera inscripta erat; qui eandem
litteram sortiti erant, hi una certabant. Quod si vero
coitantium numerus impar esset, is, cui impar
globulus obtingebat, postremus (unde ἐπείροσ) cum
victore decertabat, quae pars optima putabatur,
quippe qui integris viribus fessum jam victorem
aggrederetur.

De certaminibus, quae ibi edebantur, jam supra
diximus.

Praemium, ut asserimus, nil nisi corona
oleagina erat, ^{quae} victori, si victoriae suae non superflua
erat, etiam mortuis imponebatur. Gloria victorum
fuita et immortalis erat. Cicero in Orat. p. Flacco c. 13.
gloriosius prope fuisse apud Graecos in Olympiis
vicisse, quam apud Romanos triumphasse, testatur.
Quod idem et Horat. Od. I. 1. his verbis exprimit:

Sunt quos curriculo, pulvorem Olympicum
collegisse iuvat; metag, ferridis
Evisata rotis, palmetis, nobilis
Terrarum dominos crehit ad deos.

et Pind. Olymp. Od. I. ait:

Ὁ νικῶν ἀγοι βίον
Ἐξε πεδερὸς ἐνδία.

Corona exornatum praeco per totum stadium
deducit, nomen eius et patriam pronuntians
(ἀγορεύων). Secundum triumpham in patriam
urbem rediens, egit. Cives eius exultantes et
gratulantes obviam ibant; ille autem curru qua-
drigarum directus, frequentia hominum comitante
et praetatis facibus non porta sed fora,
mine moenium urbem intravit, quo signi-
ficare volebant, urbem, cui talis vir proceisset,

16
nullis egere muribus. Tuerunt et multa alia
Olympionicarum privilegia, et sub praesidio ma-
gistratum vario prae ceteris jure utebantur,
statuisq; et carminibus memoriae prosperitatis
praebebantur. —

